

УДК 338.64

Стройко Т.В.*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки та міжнародних економічних відносин
Миколаївського національного університету
імені В.О. Сухомлинського***Савченко К.В.***студентка
Миколаївського національного університету
імені В.О. Сухомлинського*

СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ХЕРСОНЩИНИ ЯК ТУРИСТИЧНОГО РЕГІОНУ

STRATEGIC ASPECTS OF INVESTMENT ATTRACTION KHERSON REGION AS A TOURIST REGION

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто найважливіші процеси функціонування та розвитку туристичної індустрії Херсонщини. Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти розвитку інвестиційної привабливості туристичної індустрії Херсонщини. Визначено стратегічні аспекти розвитку інвестиційної привабливості Херсонщини як туристичного регіону.

Ключові слова: інвестиції, туризм, туристична індустрія, туристичний потенціал.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены важнейшие процессы функционирования и развития туристической индустрии Херсонщины. Предметом исследования являются теоретико-методические и практические аспекты развития инвестиционной привлекательности туристической индустрии Херсонщины. Определены стратегические аспекты развития инвестиционной привлекательности Херсонщины как туристического региона.

Ключевые слова: инвестиции, туризм, туристическая индустрия, туристический потенциал.

ANNOTATION

In the article the most important processes functioning and development of the tourism industry of Kherson. The subject of the study is theoretical, methodological and practical aspects of investment attractiveness of the tourism industry of Kherson. The strategic aspects of investment appeal as a tourist Kherson region.

Keywords: investment, tourism, tourism industry, tourism potential.

Постановка проблеми. Туристично-рекреаційні ресурси Херсонщини здатні забезпечити поступовий динамічний розвиток туристичної галузі та зробити її конкурентоздатною на світовому ринку. Навіть поверхневий огляд об'єктів, які можуть бути включені до обігу, дає можливість співставити Україну з тими державами, які вирвалися вперед у розвитку туризму. Повнота використання туристично-рекреаційного потенціалу залежить від єдності поглядів органів управління туристичною галуззю та бізнесових кіл щодо використання природно-географічних та соціокультурних особливостей для розбудови туристичної інфраструктури всередині країни і наявності інноваційних форм організації взаємодії між туристичними підприємствами, спроможних утілити ці погляди на практиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем формування та розвитку

туризму присвячено наукові розробки відомих українських економістів, таких як В. Азара, Л. Богущ, Ю. Веденіна, З. Герасимчук, О. Гідбута, О. Грішнова, П. Гудзь, Т. Заяць, К. Каспара, Е. Котлярова, В. Кравців, М. Крачило, В. Куценко, Н. Лейпер, Е. Лібанова, О. Любіцева, К. Макаричева, О. Макарова, В. Новікова, О. Охріменко, Д. Стеченко, І. Твердохлебова, Т. Ткаченко, Н. Фоменко та ін.

Проблеми розвитку туризму знайшли відображення в працях значної кількості зарубіжних дослідників, серед яких: Р. Арежкі, Дж. Боуен, Р. Браймер, Дж. Майкенз, Б. Мірбабаєв, Дж. Піотровський, Ф. Пірс, Дж. Суорбрук, Дж. Р. Уокер, А. Фрейтаг та ін. Більшість науковців намагаються визначити проблеми розвитку туризму.

Мета статті полягає у визначенні стратегічних аспектів розвитку інвестиційної привабливості Херсонщини як туристичного регіону. Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких завдань: проаналізувати сучасний рівень туристичної індустрії Херсонщини, обґрунтувати стратегічні орієнтири розвитку інвестиційної привабливості туристичної індустрії Херсонщини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Туризм може і повинен стати сферою реалізації ринкових механізмів, джерелом поповнення державних і місцевих бюджетів, створення нових робочих місць, засобом загальнодоступного і повноцінного відпочинку та оздоровлення. Тривалий час розвиток промисловості і засобів виробництва розглядався як пріоритетний, якщо не єдиний шлях розвитку національної економіки, тому сфера послуг і туризм ще й зараз інколи сприймаються як похідні від промислового і сільськогосподарського виробництва. Світовий досвід показав, що туризм – повноправний і надприбутковий компонент ринкової економіки.

Особливу роль відіграє туризм у розвитку кризових територій, оскільки для них туристично-рекреаційна діяльність слугує альтер-

нативною галуззю економіки, що сприяє сталому розвитку. На думку експертів Всесвітньої туристичної організації ООН, якщо в регіонах з активною, добре диверсифікованою економікою туризм не має безумовного соціально-економічного ефекту, то саме у кризових регіонах він є фактором соціально-економічного розвитку, слугує ефективним способом забезпечення зайнятості та скорочення бідності.

Це багато в чому зумовлено тим, що в кризових регіонах туризм нерідко є альтернативою іншим, більш виснажливим формам використання природних ресурсів: малоефективному сільському господарству, мисливству, лісозаготівлі тощо. Специфіка рекреаційних ресурсів кризових слабозвинених регіонів є такою, що туризм, насамперед екотуризм, здатний в порівняно короткі строки забезпечити прискорення соціально-економічного розвитку.

Великий вплив на туризм справляє зовнішньоекономічна діяльність держав, інтеграційні та глобалізаційні процеси, що протікають на всіх рівнях світової економіки. Такі процеси сприяють зростанню ділової активності населення планети і збільшення масштабів бізнес-туризму. Такі ж явища, як ускладнення формальностей на митниці, нестабільність фінансових показників, страйки, можуть багато в чому стримувати розвиток туризму [4].

На розвиток туризму впливає зростання населення, передусім у містах. Стиль життя в місті відрізняє стресовість, обмежена кількість близьких контактів із людьми, відхід від природи. У зв'язку із цим туризм для міських жителів може стати способом знайти душевну рівновагу.

На розвиток туризму великий вплив має старіння населення, збільшення віку вступу в шлюб, збільшення частки людей поза шлюб, збільшення частки працюючих жінок, збільшення віку молодих матерів, зростання числа пар, які не мають дітей.

Серед важливих змін, що впливають на туризм, необхідно виділити збільшення залучення жінок у сферу суспільної праці.

В Україні існують всі передумови для розвитку туристичної сфери. Туристичний потенціал нашої країни на сьогодні розкрито не повною мірою, про що свідчить 1,5–2,5% частка туристичної галузі в структурі ВВП країни. Основними перепонами, що перешкоджають розвитку туристичного сектору в Україні, виступають переважно чинники інфраструктурного характеру.

У 2025 р. рівень бюджетних витрат на туризм становитиме 0,3% до ВВП. Досвід багатьох європейських країн, які отримують значні доходи від міжнародного туризму, свідчить про доцільність створення туристичних представництв за кордоном, що пропагують національні туристичні продукти.

Таким чином, туристична сфера України має цілу низку проблем, що гальмують розвиток туризму: відсутність цілісної системи держав-

ного управління туризмом у регіонах; недостатність методичної, організаційної, інформаційної та матеріальної підтримки суб'єктів підприємства туристичної галузі з боку держави; невідповідність переважної більшості туристичних закладів міжнародним стандартам; незадовільний стан туристичної, сервісної та інформаційної інфраструктури в зонах автомобільних доріг та міжнародних транспортних коридорів; недостатня забезпеченість туристичної галузі висококваліфікованими спеціалістами; недосконалість бази даних стосовно об'єктів туристичної сфери.

У 2015 р. в Україні налічувалося 602 території та об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення. У цілому об'єкти природно-заповідного фонду Херсонщини займають 15,9% від площі всієї території області (4 520,3 км² із 28 461 км²), із них 3 998,6 км² – загальнодержавного значення (рис. 1), що в загальноукраїнському масштабі становить 14,5%.

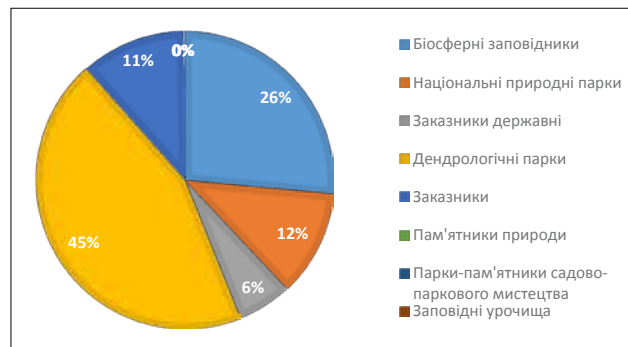

Рис. 1. Територіальна структура природно-заповідного фонду Херсонської області, км²

Херсонщина – це область, яка омивається водами Чорного й Азовського морів. Понад 200 км чудових піщаних пляжів – «золотий берег Херсонщини» – приваблює мільйони відпочиваючих.

Херсонська земля – це край заповідних територій, де розташовано близько 80 об'єктів природно-заповідного фонду, два з чотирьох біосферних заповідників України – Чорноморський та Асканія-Нова, які входять до всесвітньої мережі природних територій, що охороняються ЮНЕСКО, єдина в Європі пустеля – Олешківські піски – унікальний природний об'єкт, який не має аналогів не тільки в Україні, але й в усій Європі, екологічно чиста дельта Дніпра, цілющі грязі, лікувально-термальні і мінеральні води, унікальні соляні озера, історико-культурні об'єкти.

Впевнені, що Херсонщина туристична має велику перспективу. Вже сьогодні наш край вартий того, щоб відкривати світу свої унікальні природні багатства, самобутність історії, культури, народних звичаїв і традицій і гостинно приймати туристів, які подорожують по Таврійській землі.

Зазначимо, що найбільшого розвитку в Херсонській області набула лікувально-курортна рекреаційна діяльність. Це пов'язано передусім зі специфікою складу та розміщення рекреаційних ресурсів краю. Лікувально-курортний вид рекреаційної діяльності найбільш суттєво характеризують показники наявності закладів курортно-лікувального типу, їхня потужність (кількість ліжко-місць).

Як свідчать дані табл. 1, серед закладів відпочинку в Херсонській області переважають туристичні бази та дитячі санаторії (80%). Саме вони вміщують найбільшу кількість відпочиваючих. Такі заклади забезпечують рекреантів повноцінним харчуванням, надають обладнані пляжі, організують дозвілля, екскурсії..

У результаті кількість відпочиваючих дітей зросла з 34 484 ос. у 2012 р. до 68 900 ос. у 2015 р., тобто вдвічі. Бурхливого розвитку, особливо в останні десятиріччя, набув особливий вид активного відпочинку – відпочинок та праця на дачних ділянках. Дачне будівництво на Херсонщині порівняно із сусідніми регіонами є більш масовим.

Таким чином, тільки пропорційний, збалансований розвиток усіх компонентів рекреаційної діяльності – екскурсійної і туристичної, оздоровлення і відпочинку, дитячої рекреації, дачного відпочинку – забезпечить загальний пропорційний розвиток області.

Херсонська область має приблизно 15,5% усіх українських морських пляжів, а приймає тільки 5% рекреантів, які відпочивають на морському узбережжі, і 2,5% – в інших місцях області. Вже це свідчить про великий нереалізований потенціал туристичної галузі Херсонщини. Область посідає шосте місце в Україні за забезпеченістю рекреаційними ресурсами на душу населення і при цьому 22-ге – за ефективністю використання. Необхідно зазначити, що в туристичній діяльності в Херсонській області відбуваються позитивні зрушення. Нарешті держава та інвестори оцінили можливі прибутки від туризму.

Херсонська область розташована на перехресті доріг і часів, привертає увагу любителів старовини своєю багатою історичною спадщиною. У живих наших водах озер ще в давні часи лікували свої рани герої-козаки, а сьогодні тут зведені сучасні лікувальні комплекси.

Незабутні романтичні враження дарують туристам подорожі по островах Джарилгач і Бірчючий, по берегах Тендрівської, Джарилгацької, Ягорлицької заток. Біосферний заповідник

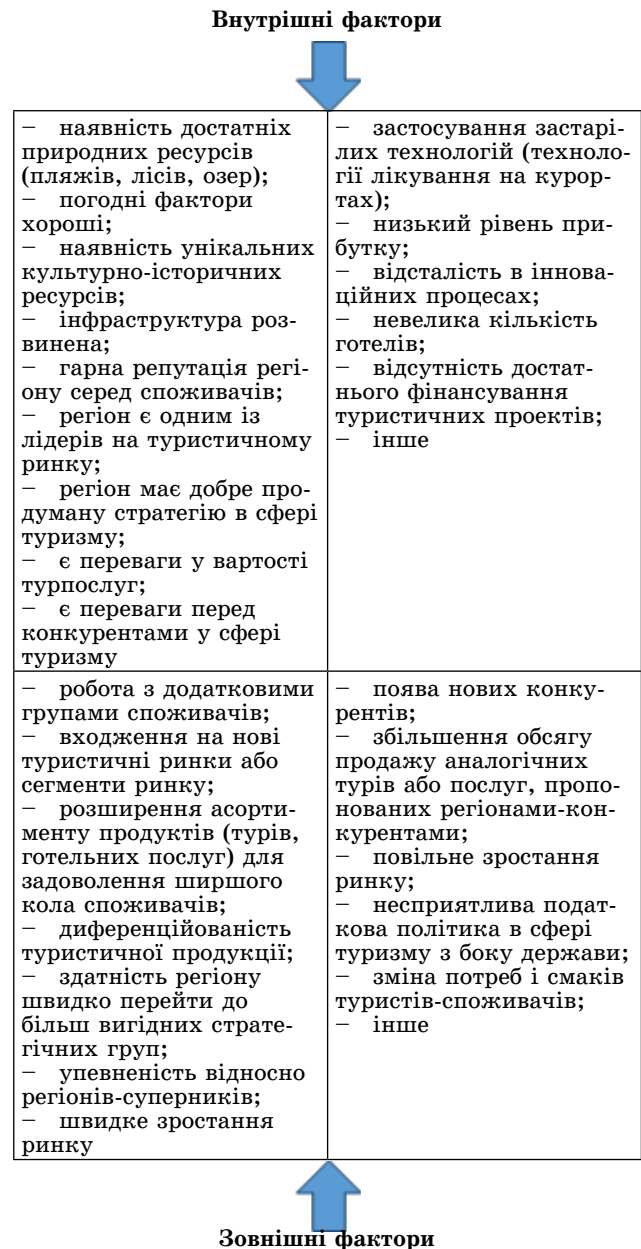

Рис. 2. SWOT-аналіз туристичної галузі Херсонщини

Таблиця 1

Структура лікувально-курортної рекреації та її динаміка

Найменування рекреаційних закладів	Кількість закладів	Кількість ліжко-місць			
		2012	2013	2014	2015
Санаторії	8	1381	1197	2119	2778
Дитячі санаторії	69	14563	12400	15467	18763
Пансіонати відпочинку	37	12440	12289	8482	10424
Будинки відпочинку	3	997	747	1100	1225
Пансіонати з лікуванням	2	1260	910	1235	1650
Туристичні бази	196	17431	19027	18894	21341
Всього в області	315	48072	46570	47297	56181

Асканія-Нова по праву заслужив назву перлини степового краю півдня України. Арабатська стрілка, яка омивається Азовським морем та озером Сиваш, славиться своїми цілющими грязями, термальними джерелами. Між Чорним морем і гирлом Дніпра знаходиться загадкове місце – Нижньодніпровські піски – природний об'єкт, що привертає тисячі туристів. Херсонщина з радістю зустрічає гостей. Туристичні маршрути проведуть стежинами давньої Гілеї, прийме в обійми Волижина лісу, ніжне південне сонце приголубить, а втому змиють хвилі Чорного моря.

Проведемо SWOT-аналіз туристичної галузі Херсонщини (рис. 2). Проаналізувавши фактори зовнішнього та внутрішнього впливу, можна виділити переваги та недоліки туристичного регіону й країни. Переваги служать базою, на яку туристичний регіон спирається у своїй конкурентній боротьбі, яку він повинен розширювати і зміцнювати. Особливу увагу варто приділяти аналізу слабких сторін та поступово ліквідувати неефективні напрями діяльності.

В області існує ціла низка сприятливих для інвестування умов:

- вигідне географічне розташування між Азово-Чорноморським басейном та басейном ріки Дніпро;
- розвинена транспортна інфраструктура: розгалужена мережа автодоріг загальнодержавного та місцевого значення, залізнична мережа, наявність аеропорту;
- розвинена система вищих навчальних закладів та професійно-технічної освіти, значний науковий потенціал, кваліфіковані кадри і висока економічна активність мешканців;

- високопродуктивні земельні ресурси, висока аграрна культура і хороша база для розвитку харчової промисловості;

- природно-кліматичні умови і мінерально-сировинні ресурси, які створюють конкурентні переваги для розвитку промисловості будівельних матеріалів, об'єктів рекреації;

- величезний потенціал для розвитку туризму та відпочинку;

- конкурентні ціни на виробничі площі та нерухомість під інвестиції;

- досить розвинена ринкова інфраструктура та інфраструктура сприяння розвитку бізнесу.

Серед пріоритетних галузей для інвестування – аграрне виробництво, харчова та переробна промисловість, розвиток логістичної інфраструктури.

Інвестиційна привабливість регіону надзвичайно важлива. Через суспільно-політичну ситуацію, що склалася сьогодні, розвивати економіку складно, проте зупинятися не можна. Слід рухатися вперед, адже лише показавши привабливість та економічний потенціал Херсонщини, можна залучити максимальну кількість інвесторів та забезпечити зростання кількості робочих місць.

Інвестиційна привабливість туристичного регіону – це сукупність мікро- та макрофакторів, що формують загальне уявлення потенційного інвестора про регіон і дають йому можливість визначити, наскільки досліджуваний регіон може бути привабливим та вигідним для інвестування.

На формування інвестиційної привабливості туристичного регіону має вплив така група факторів (рис. 3):

- рівень соціально-економічного розвитку туристичного регіону;

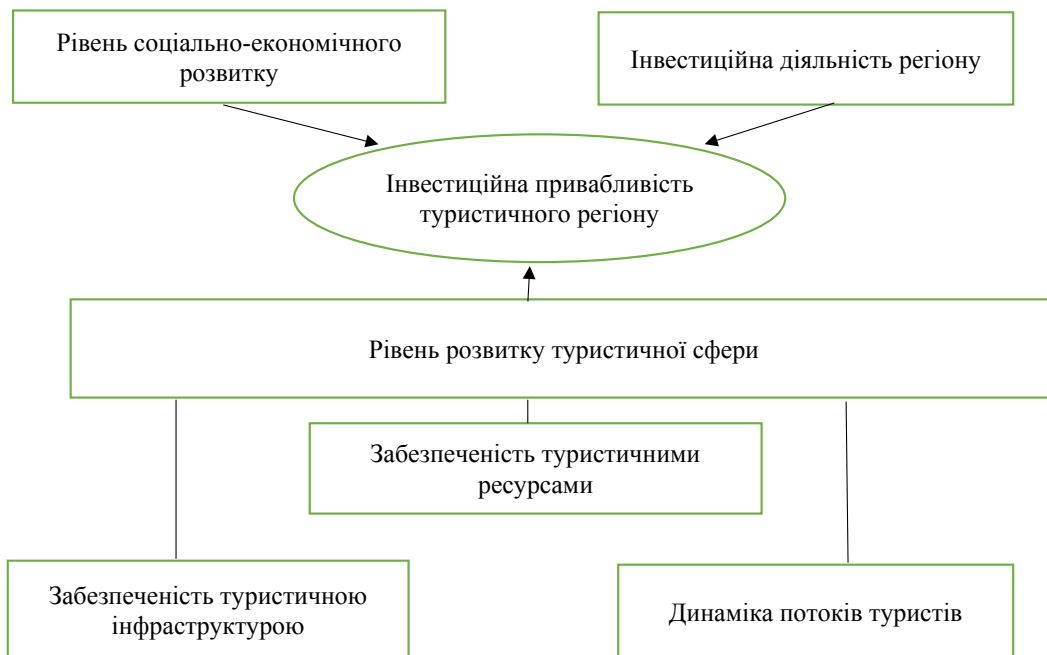

Рис. 3. Фактори впливу на інвестиційну привабливість туристичного регіону

- інвестиційна діяльність регіону;
- рівень розвитку туристичної сфери регіону (забезпеченість туристичними ресурсами, забезпеченість туристичною інфраструктурою, динаміка потоків туристів тощо).

Херсонська область входить у п'ятірку провідних регіонів України по кількості закладів тривалого перебування серед санаторно-курортних і оздоровчих закладів.

Переваги Херсонського регіону в першу чергу визначають його приморське та річкове розташування регіону біля важливих транспортних та торгово-економічних шляхів, а також великі транзитні можливості. Херсонський регіон має великий курортно-рекреаційний потенціал.

Висновки. Херсонська область має достатні природно-географічні та суспільно-географічні туристично-рекреаційні ресурси. Розглядаючи туристичну сферу як фактор підвищення інвестиційної привабливості Херсонщини, було визначено, що на інвестиційну привабливість регіону впливає низка факторів. Аналіз факторів впливу дав змогу визначити слабкі сторони регіону.

Дослідження теоретичних та практичних аспектів інвестиційної привабливості Херсонської області з точки зору розвитку туристичної сфери може бути покладене в основу формування залучення як іноземних, так і вітчизняних інвесторів. Подальші дослідження мають бути зорієнтовані на розроблення конкретних програм та стратегій інвестиційної привабливості з урахуванням факторів, що не досить сприятливо впливають на залучення інвесторів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гладкевич Г.И. Неконфликтное рекреационное использование территории (зарубежный опыт для Бурятии) / Г.И. Гладкевич // Туризм и рекреация на пути устойчивого развития: отечественные и зарубежные исследования ; под. ред. В.И. Кружалина, А.Ю. Александровой. – М., 2008. – С. 308–322.
2. Понятие «туризм» и социальное влияние туризма [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://holm-forum.ru/turizm/opredelenie-turizma/ponyatie-turizm-i-sotsial-noe-vliyanie-turizma.html>.
3. Агаева М.А. Туризм как направление социально-экономического развития Северо-Кавказского федерального округа / М.А. Агаева, Л.С. Зеркалева [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.rae.ru/forum2012/184/1398>.
4. Боголюбов В.С. Экономика туризма : [учеб. пособ.] / В.С. Боголюбов, В.П. Оровская ; 3-е изд., стер. – М. : Академия, 2008. – 192 с.
5. Международный туризм уверенно продвигается к преодолению миллиардного рубежа в конце 2012 года PR No.: PR12051 Madrid 12 Sep 12 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://media.unwto.org/ru/press-release/2012-09-19/mezhdunarodnyi-turizm-uverenno-prodvigaetsya-k-preodoleniyu-milliardnogo-ru>.
6. Туболец І.І. Чинники формування інвестиційної привабливості регіону / І.І. Туболец / Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 20. – С. 9–11.
7. Холловой Дж.К. Туристический бизнес / Дж.К. Холловой, Н. Тейлор ; пер. с 7-го англ. изд. – К. : Знання, 2007. – 798 с.
8. Чорненко Н.В. Організація туристичної індустрії : [навч. посіб.] / Н.В. Чорненко. – К. : Атіка, 2006. – 264 с.
9. Школа І.М. Менеджмент туристичної індустрії : [навч. посіб.] / І.М. Школа, Т.М. Ореховська, І.Д. Козьменко. – Чернівці : Книги–XXI, 2005. – 596 с.